

Getekend: Pelikaan

Het Antwerps Uiltje behoort tot de bekendste kunstwerken van het Zilvermuseum Sterckshof in Antwerpen. De sierbeker van kokosnoot en zilver, uit 1548-1549, is zo belangrijk voor het museum dat het als een soort mascotte wordt gebruikt. “Ik verkies de term ‘iconisch beeld’”, lacht Wim Nys, wetenschappelijk assistent van het museum. “Onze bezoekers blijven er in ieder geval langer dan gemiddeld bij stilstaan.”

Midden 16de eeuw. Avontuurlijke ontdekkingsreizigers als Christoffel Columbus en Vasco da Gama hadden een halve eeuw eerder onbekende werelddelen op de kaart gezet. De Antwerpse haven floreert met de aanvoer van nieuwe exotische producten uit verre landen, waaronder kokosnoten. In die periode maakt een onbekende zilversmid een sierbeker die we nu kennen als het Antwerps Uiltje.

Antwerpse meester

“Jammer genoeg weten we niet meer van de kunstenaar dan dat hij een pelikaan als symbool koos”, vertelt **Wim Nys**. “Een verkocht kunstwerk onderging in de keurkamer testen op het goud- of zilveragehalte. Elke edelsmid moest – na het slagen voor een meesterproef – een meesterteken ter identificatie aanbrengen op een insculpatieplaat. De Antwerpse insculpatieplaat uit die periode is verloren gegaan. Tot op heden slaagde geen enkele zoektocht in kerk- of stadsarchieven erin om de pelikaan – het meesterteken op het Antwerps Uiltje – in verband te brengen met een persoonsnaam.”

Dat het Antwerps Uiltje uit Antwerpen komt, staat wél vast. “Naast het meesterteken en de jaartallen 1548-1549 vinden we het gekende handje terug op het werk. Dat verwijst naar de Antwerpse legende van Brabo die de hand van de reus Antigoon afhakte en weggooidde in de Schelde.”

Sierstuk of drinkbeker

Of er ooit echt uit het Antwerps Uiltje werd gedronken, is niet zeker. “De kostbare sierstukken dienden in de eerste plaats om te pronken in een kunstkabinet of op een buffetkast. Wel zou het kunnen dat gasten van de eigenaar de eer kregen om uit de beker te drinken. Volgens een andere denkpijpe moeten we de herkomst van het Antwerps Uiltje in het gildewezen zoeken. Er zijn referenties teruggevonden die verwijzen naar een uiltje in de Antwerpse kolveniersgilde omstreeks 1561. Het zou kunnen dat ze de drinkbeker bovenhaalden tijdens bijzondere gelegenheden.”

Perfect symbool

Het opschrift op de sierbeker ‘Als alle vogels sin thoe neste, so is min flige beste’ (vertaald: als alle vogels in hun nesten slapen, vlieg ik het best) verwijst naar oude Duitse en Nederlandse liedboeken. “In het lied betuigt de uil zijn liefde voor de nachtegaal.” Naast de schoonheid van het Antwerps Uiltje heeft het kunstwerk voor Wim Nys vooral een grote iconische waarde: “Als topstuk uit de Gouden Eeuw van Antwerpen vertelt het heel wat over het stadsleven van die tijd. Het verwijst naar de toenmalige rijkdom, de import van exotische producten en het ambacht van kwaliteitsvol zilverwerk. Het is het perfecte symbool voor ons museum.”

“Deze sierbeker is een icoon van de Gouden Eeuw.”

